

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

ΧΛΩΜΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

ΕΝΤΥΠΩΣΙΣ

Εἰς τινὰ ἀριστοκρατικὴν πάροδον τῆς μοναδικῆς ἐν τῇ κόσμῳ πολυανθρώπου ἀρτηρίας τῶν Ἡλυσίων πεδίων ἐν Παρισίοις, εἰς τὴν ὁδὸν Λίνκολν ἔζησεν ἐσχάτως ἐπὶ μῆνας εἰς αὐτοθέλητος ἐγκόσμιος ἐρημίτης ἀλυγίστου θελήσεως ἂν μὴ ἡρέμου καὶ παραδόξου ἀδιαφορίας πρὸς ἕνα θεωρητικὴν καὶ ἐξόχως σαγηνευστικὸν παροικισμόν.

Τὶ νὰ ἠχμαλώτιζεν ἀρά γε ἐντὸς τεσσάρων τοίχων ἀξέων τὸ σφργίος εἴκοσι καὶ ἐλέκεῖνα ἀνοίξεις; . . .

Τὶ νὰ κατέστειλε κάθε ἀνατρίχισμα τῆς νεότητος;

Τὶ νὰ ὠχρίαζε κάθε προβάλλον ἀπροσμάχητον θέληγυτρον τῆς συγχρόνου μυριανθρώπου Κορινθίου ἥτις αἰωνία ἐρωτοτροποῦσα εἶταρα δὲν ἔπαυσε προσδεχομένη λαϊμαργὸς τὸ αἰώνιον φίλημα καὶ τὰς δροσολούστους θωπείας ἐνός πιστοῦ Θεοῦ καὶ ἐραστοῦ τῆς ὑπὸ τὴν Ὀμηρικῶς ἐπικρὴν μορφήν τοῦ διασχίζοντος τοὺς εὐρυστέρους κόλπους τῆς ἡρέμου καὶ νοχηλοῦς τὸ χύμα ποταμοῦ;

Οὐδὲν ἄλλο ἢ ἡ ἀπέριττος εἰλικρινὴς καὶ ντροπαλὴ ἐκφανσις μιᾶς μικρᾶς δημιουργίας εἰς στίχους. . . ἡ ἀνατολὴ μιᾶς ἀλλοκότου ἀνοίξεως ὑπὸ αὔραν προχωρημένου φθινοπωρινοῦ Ζεφύρου, ἥτις ἀφοῦ ἐγέννησεν, ἀνέθρεψεν, ἐκόμωσεν, παρέδωκεν εἰς τὸ ἀόριστον ἀπειρον, εἰς τὰς μαγευμένας ἀπληγήσεις τὰ χλωμά ἢ διὰ νὰ εἴμεθα πιστότεροι εἰς τὴν μετάφρασιν τὰ *Κιτρινοῦρα τραγοῦδια* . . .

Τὶ ἄλλο νὰ μετεβαλλεν εἰς ἀσκητισμὸν μιαν ἐγκόσμιον ζωὴν, τὴν Παρισίην, τὴν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην σφύζουσαν;

Οὐδὲν ἄλλο ἢ μία ἀκατάσχετος ἀνάγκη τοῦ νὰ καρφωθῶσι καὶ ἀπωθῶσιν εἰς στοιχεῖα καὶ σελίδας τὸ πάθος, ἡ μελαγχολία καὶ ὁ σκεπτικισμὸς! φεῦ! ὁ πολὺς σκεπτικισμὸς τοῦ ἀναδύοντος ποιητοῦ.

Ἄλλὰ τίς ὁ ποιητής; Οὐδεὶς ἄλλος ἢ ὁ φίλτατος καὶ νεαρότατος Ἀλέκος Σκοῦφος τῆς γνωστῆς ἐγκρίτου ἑλληνικωτάτης Ἀλεξανδρινῆς οἰκογενείας.

Μὲ ἔξαρον ἀφρημένην καὶ μὲ λυρισμὸν παραδόξως ἐντεταμένον διὰ τὴν ἡλικίαν του ὁ ποιητὴς ἄλλοτε μὲν λικνίζεται εἰς ρέμβην, ἄλλοτε δὲ περιδινούται εἰς δίνην ἐπιμόνως ὀμιχλώδη μὲ κάποιαν χαρακτηριστικὴν χολήν, μὲ ἐν μοναδικὸν χλωμὸν φεγγαβολήμα ἀββαίου φωτὸς χειμερινοῦ δειλινού, φωτὸς ἐμπνέοντος τὰς μελαγχολικωτέρας στιγμᾶς τῆς ψυχῆς μας.

Ἐὰν δὲν εἴμεθα σχετικοὶ πρὸς τε τὸν ποιητὴν καὶ τὸ πρῶτόν του νεογέννητον ἔργον θὰ ἐνομιζόμεν ὅτι μία τοιαύτη ἰδιοσυγκρασία παρακαίρως ὄμιμος προτρέχουσα ἕως τὸ δειλινὸν τῆς Ζωῆς μετὰ μοναδικῆς εὐαισθησίας δὲν θὰ ἦτο εἰλικρινὴς ἀλλὰ καταστάλαγμα ἀσύλληπτον φιλολογικῶν ἐντυπώσεων ἐν λανθανούσῃ καταστάσει.

Ἄλλ' ὄχι, ὁ ποιητὴς καὶ ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸσον εἰλικρινῆς ὅσον καὶ τὸ ἔργον του ὀλόκληρον.

Καὶ διὰ νὰ σὲ ποδηγετήσωμεν, φίλτατε ἀγαγῶστα, ἂν ποτε ἀναγνώσῃς τὰ *Χλωμά τραγοῦδια*, καὶ ὑποθέτω πῶς θὰ τὰ ἀναγνώσῃς, διότι τὸ ἀξίζουσι, σὲ παραπέμπομεν ἀμέσως νὰ ψάξῃς ἐπιμόνως εἰς τὰς σελίδας τῆς χαριτωμένης συλλογῆς. . .

Κάπου ντροπαλὰ χωμένον θὰ εὕρῃς σὲ ὀλίγα λόγια

ἐνα τοσοῦτοκο ποιηματακι. . . γιατί μόνο σὲ λίγα λόγια ἀπηχεί πιστότερα ἢ ἀληθινὴ χαρὰ καὶ ὁ βαθύς πόνος.

Ἄν δὲ συνέπεσε νὰ γνωρίσῃς προσωπικῶς ὅπως ἡμεῖς τὸν ποιητὴν του θὰ συμφωνήσῃς πῶς ἂν οἱ στίχοι αὐτοὶ δὲν ἦσαν ἀπηνῶς ἀιχμαλωτοὶ ἀκάμπτου στοιχειοθεσίας θὰ διεσκέλιζον μόνοι των τὸ διάστημα καὶ θὰ ἐτοποθετοῦν εἰς πρώτην γραμμὴν ὡς σύμβολον δειλινὸν τῆς ἀμέσως κατόπιν χλωμῆς συνηγήσεως.

Ὁ ποιητὴς κεκτημένος ζηλευτὴν μουσικὴν συνειδήσιν ἐκρυψε ζηλοτύπως τὸ μοναδικὸν του λάιτ μότιφ ὅπως τὸ ἀνεύρη ὁ φιλοσόφως περιέργως.

Διὰ τοῦτο οἱ πρῶτοι αὐτοὶ τόνοι, οἱ πρῶτοι αὐτοὶ παλμοὶ πρώτης νεότητος εἶναι ὑπὲρ ποτε ἄξιοι προσοχῆς, καὶ ἔχουν μεγάλην σημασίαν εἰς τὴν κατόπιν διεξέλιξιν οἰουδήποτε ποιητοῦ μεγάλου ἢ μικροῦ.

Καὶ ἤδη ἂς τὸν ἀφήσωμεν νὰ καλλιάσῃ, νὰ πονέσῃ, νὰ αισθανθῇ, νὰ ζήσῃ μὲ ἀκατάσχετον λαϊμαργίαν. . .

Καὶ μέσα εἰς τὴν μυστικιστικὴν μελαγχολίαν τῆς ζωῆς ὁσάκις συναντήσῃ τὸν ἀληθινὸν καὶ συνέλθῃ, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι θὰ ἰμνήσῃ λίαν προσεχῶς στιγμᾶς ἀνθηροτέρας ἐξάρσεως μὲ στέφανον ὄχι πλέον ἀκάνθινον πονοντος Ναζωραίου ἀλλὰ ἐξ εὐόσμου Ἐλικωνίου δάφνης πρὸ τῆς πάλαι Ἑλληνοπρεποῦς Θυμῆλης. . .

Παρίσιον

ΝΙΚΟΛΑΟΥ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΚΡΙΣΕΙΣ

Ρήγας Γκόλφης: «*Τὰ Τραγοῦδια τοῦ Ἀπρίλη*», Ἀθήνα.

Νίκος Σαντοριναῖος: «*Ἀργιολούλουντα*», Σμύρνη.

Πολὺ συχνὰ μοῦ δίδεται ἡ ἀφορμὴ νὰ γέρω μὲ λαχτάρα στὴν ποιήσῃ μας καὶ εἶναι καιρὸς τώρα πού δὲν μοῦ φαίνονται καὶ τόσο καθάρια τὰ νερά της. Παιχνίδι τοῦ ματιοῦ ἴσως· ἀτομικὴ ἀντίληψις πιθανώτερα· μὰ πάντα κάποιον ἀνατράγμα σ' αὐτὴ τὸ νοιώθει καὶ ὁ καθένας.

Γιατὶ κανένας ἀπὸ τοὺς μεγάλους μας ποιητὰς—ἐχουμε τὴν ταπεινοφροσύνῃν νὰ παραδεχόμεθα καὶ τέτοιους, μ' ὅλο πού εἴμεθα *πὺρ νέοι* καὶ *ἀπ' τοὺς νέους*—δὲ μπόρεσε νὰ ἐπιβληθῇ στὸ πέρασμά του τόσο, πού νὰ μεταδώσῃ γύρω του τὸ κυμάτισμα τοῦ δικοῦ του ρυθμοῦ, τὸ *ἐνα* καὶ τὸ καθάριο, γὰ νὰ μὴ βρισκώμεθα σήμερα στὸ ἀντίρροπον τῆς θολούρας.

Μ' ὅλο τὸ βαθυρριζώμα τοῦ Παλαμά καὶ μ' ὅλο τὸ ἀνθισμα τῆς Ἠγησῶς καὶ τὸ τόσο ἐλπιδοσκόπισμα τῶν παιδιῶν της γύρω, ἀχρωμάτιστη ἢ ποιήσῃ μας ἀκόμα, ἡ καλλιτέρα τόσο πολὺχρωμο τὸ ρεῦμά της, πού στὸ γοργοκύλισμά του χάνει κάθε χροῶμα.

Ὁ ρομαντισμὸς, ὁ νατουραλισμὸς, ὁ συμβολισμὸς, ὁ συντιμανταλισμὸς καὶ ὅλα τὰ ὀμοιοκατάληκτα συννεφάρια πού κάθε τόσο πυκνώνονται στοὺς ξένους οὐρανούς, πέρασαν καὶ περνοῦν καὶ ἀπὸ τὸν ὀλογάλονο δικὸ μας ἐκεῖ πάνω σέρνοντας μαζί καὶ τὸν μεταβατικὸν τοὺς ἴσκιον.

Τώρα, πού θὰ καταλήξουν ὅλα αὐτὰ, δὲ θέλω νὰ προβλέψω, γιατί δὲ βλέπω κανένα ἀποτελεσμα σὲ τῶν εἶδους προβλέψεις. Μ' ἀρέσει πάντα νὰ κρίνω τὴν Τέχνη σύμφωνα μὲ τὸ ποσὸ τῆς ὀμορφίης πού θάξῃ. Καὶ ἡ ποιήσῃ μας σήμερα εἶναι τέτοια πού μοῦ τραβᾷ γενικὰ περισσότερον τὸν ἔπαινον παρὰ τὸ

τσεκούρι. Το μόνο που πρέπει να προσέχη πολύ κα-
νένας σήμερα είναι πού και πώς θα μεταχειρισθῆ τὸν
ἐνα και πού και πὸς τὸ ἄλλο.

Αὐτὲς τὶς σκέψεις ἔκαμα ἀνοίγοντας τὰ δύο βιβλία
πὸ μᾶς ἦλθαν τώρα τελευταία τυπωμένα με ἀρκετὴ
καλαισθησία. Κι ὅταν ἀργότερα τὰ ἐκλεινα, οἱ ἴδιες πάλι
σκέψεις μου ἦρθαν στὸ νοῦ ὅταν ἐντυπώσεωσιν πολὺ-
τροπων καὶ δυνατῶν καταστάλαγμα.

Τὸ Ρήγα Γκόλφι τὸν ἤξεραμε κι ἀπ' τὸ «*Νομῶν*» καὶ
τελευταία ἀπὸ τὴν «*Ἠγησῶν*». Πρῶτ' ἀπ' ὅλα εἶνε ποιη-
τῆς. Καὶ τὸ μεγαλύτερο του προτέρημα: θρεμμένος
μὲ τὰ Δημοτικά μας Τραγούδια. Καὶ τὸ προτέρημα
αὐτὸ δὲν τὸ ἔχουν πολλοὶ. Ζήτημα ἂν μετριούνται στὰ
δάχτυλα τοῦ ἐνὸς χεριοῦ. Καὶ ἀξίζει ἀκόμα περισσό-
τερο κάθε προσοχὴ γιατί ἐπιτυγχάνει ἀμίμητα στὴν
ἐκφρασί τῆ δημοτικῆ, στὴ ζωγραφικότητα, στὴ ζωηρό-
τητα, στὴ γλώσσα. Τὸ πρῶτο μέρος τῆς συλλογῆς του,
τὰ «*Βονά καὶ Κάμπου*» εἶνε ἓνα μουζυκετὸ ἀπὸ με-
στωμένα καὶ καρπερόχημα βαρουμίριστα λουλούδια,
πὸ θυμίζον τὰ παλληκάρια τῶν δημοτικῶν τραγου-
διῶν πὸ τάντιλαλοῦν μὲ: «*τὸ χορμὶ λεβέντικο καὶ τὴν
ψυχὴ λεβέντρα*». Ὁ στίχος του ἔχει τὴ γοργότητα καὶ
τὴν ἀπαλότητα τῶν βουνίσσιων νερῶν πὸ τὸν ρυθμί-
ζουν. Μερικοὶ ἀπ' αὐτοὺς ἔχουν ὅλη τὴ λαμπράδα
τῶν μαργαριταριῶν ἄλλοι σκορποῦν τὰ μάγια τοῦ
μισανιογμένου μπουμπουκιῶ κι εἶν' ἄλλοι ἀκόμα
πὸ σέρνον τὸ νοῦ μαγνητισμένο στὰ πὶδ βαθεῖα τῆς
σκέψεως.

Νὰ καμμιὰ δεκαριά τέτοιου στίχοι τοῦ παρμένοι
ἀπὸ δῶ κι ἐκεῖ:

— *Γλυκοξεσταίνει ὁ κόρφοσ σου κι ὁμορφοπλάθει κόσμοι
καὶ κλεῖ ἓνα ἥλιο μέσα τον καὶ μιὰ δημιουργία.*

— *Καὶ τοῦθῶ ν'α δακρυόγελο νὰ τρικυμῆζῃ ἐντόσ μου.*

— *Μπρὸσ ὁ ἀφεντάδες ἔσκυψε ὡσ κ' ἡ ψυχὴ μου ἀκόμα.*

— *Καὶ νὰ ὑψωθῆ σὰ μιὰ ἀγκαλιὰ πὸν λαχταρεῖ ὅλα τᾶστρο.*

— *Τὸ λουλουδάκι πὸν πατῶ ψυχὴ ἔχει καὶ τὸ κλαῖω.*

— *Πάντα μου ὁ ξύπνοσ ὄνειρο, πάντα τραγοῦδι ὁ ἔπνοσ.*

— *Εἶν' ἡ ψυχὴ μου σύγγεφο καὶ μὲ τὰ δάκρονα λυόνει.*

— *Θυμᾶμαι ἐντόσ μου χτίζονταν ὁ κόσμοσ τοῦ φιλιῶ σου.*

Στὸν Τέλο Ἄγρα:

— *Τώρα ἡ ζωὴ σου εἶν' ὄνειρο, μὰ ὁ θάνατόσ σου φῶσ.*

Μὲ τέτοιουσ στίχοι — καὶ τοὺσ μοιάζον οἱ περισσό-
τεροι, ἂν ὄχι ὅλοι — φτεῖναι ὁ ποιητῆς, ἐκεῖ πὸν δὲν
ὑψώνεται ἡ φωνὴ του σὰ βουνίσια βροσί καθαρία καὶ
μεταλλικιά σὲ ὑπέροχον ἤμο πρὸσ τὴ φύσι, φτεῖναι
κάθε τόσο κατὶ ζωγραφίεσ πὸν χτυποῦν ὁλοῖσια στὴν
καρδιά. Μιὰ ἀπ' αὐτῆσ τὸ «*Χινὸ πωρο*»:

² *Ἀποβροχάρησ φύσηξε καὶ χοίμηξαν τὰ ὀργη*

στὸν κῆπο πὸν τὸν ἀγγίξε ὁ χαμόσ τοῦ χωποῦρου.

³ *Ἀπελπισμένα τρέμοννε καὶ δέρονονται τὰ κλώνια.*

⁴ *Ὀνειρο τώρα ἡ ζεοισαῖα καλοκαιρηὶσ γαλήρησ.*

Κι ἓνα κρυφασσένεγαμ καὶ κάποιου παραπόσι

διαβαίνει πὰ στὰ λούλουδα, χίνετα μέσ' τὰ φύλλα,

σκαλόνει στὰ κλονόκλαρα, γυρνάει σὰ μονοπάτια

κι ὁρμάει νὰ βροῆ παρηγοριά στὰ βάρη τῆσ ψυχῆσ μου.

Στὸν ἔρωτα δὲν εἶνε τόσο παραπονήρησ ὅπωσ μᾶς
συνειθίσαν οἱ περισσότεροι ποιηταί μας. Ζυμωμένος
πάντα μὲ τὴ δημοτικὴ ψυχὴ τραγοῦδαί τὸν ἔρωτα
τῆς δροσερῆσ καὶ σεμνῆσ χωριατοπούλασ μὲ αἰσθημα,
μὲ δύναμι πολλῆσ φορῆσ καὶ κάποτε μὲ λαῖρα μεγα-

λόρηπη. Τὸ τετράστιχο αὐτὸ π. χ. θὰ τὸ ζήλευε καὶ
ὁ μεγαλύτεροσ μας ποιητῆς:

*«Μονάχη βγῆκεσ τὸ πουροὶ καὶ πήγεσ σὸ λιβάδι
καὶ ὅλα τὰνθάκια σὺρθηκαν σὰ πόδια σου μπροστά.
Μὰ δὲν τοὺσ χάρησε δὸν κανένα γέλοιο ἢ χἀδι,
μόν' ἔτρεχεσ... Κι ἀκλόυθαγαν κι αὐτὰ κοπαδιασά».*

⁵ Ἡ αὐτὸ:

«Ὀλοσ ὁ κόσμοσ ψέμματα, καὶ μεῖσ οἱ δνοὶ ἡ ἀλήθεια...

*Ὅταν κρυφὰ μονοστιγμῆσ ρομφάμε τὸ φιλι,
κλειοῦμε μιὰ πλᾶση ἡλιόπλομη κι ἀκέρια μέσ' στὰ στήθια
πὸν σπαρταράει, βλαστομανάει, ἀντριεύεται, μιλεῖ.»*

Τὴν ἀκόλουθη εἰκόνα, ἀνεῖπωτη ὡσ τὰ τώρα καὶ
μεγάλη, τὴν πέρνομε ἀπὸ τὸν ὑπέροχο «*Πόθο*» του:

*«Στὴ χώρα ἐγώ, σὰ βασιλιάσ τοῦ ἔρωτα
κι ὅσα κορτίσια ἀποθνεύει ἡ καρδιά μου,
ἀφανισμένα ἀπ' τὴν ἀγάπη μου
θωροῶ νὰ σπαρταρᾶν μπροστά μου.»...*

Τέτοιουσ μὲ χονδρῆσ γραμμῆσ ὁ ποιητῆς τῶν «*Τρα-
γουδιῶν τοῦ Ἀπρίλη*». Μιμητῆσ τοῦ δημοτικῶ τρα-
γουδιῶ ἐντυχισμένοσ. Ξάστεροσ πέρα καὶ πέρα, δυ-
νατόσ στὰ μέρη, καὶ σὸ συνόλο του ἐπιβλητικόσ,
μ' ὅσο κι ἂν φαίνεται συγκρατητόσ στῆσ ιδέεσ καὶ
πολλῆσ φορῆσ κι ἀδειοσ. Ἀπὸ τοὺσ πὶδ νέουσ ἀκόμα
στεῖεται γερά σὶσ πρῶτεσ γραμμῆσ τῶν ἐλπιδο-
φόρων τοῦ μέλλοντοσ.

Τὰ «*Ἀγριολούλουδα*» τοῦ Νίκου Σαντοριναιοῦ μπο-
ροῦσαν νὰ ὀνομασθοῦν καὶ «*Πρωτολούλουδα*», καὶ
μποροῦσαν ἀκόμα τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ νὰ μὴ βι-
σθοῦν νὰ ξετιναχθοῦν σὸ φῶσ.

Ὁ ποιητῆς τὸν ἀπὸ τοὺσ πὶδ νέουσ κι αὐτόσ πὸν
ἔχον τὸ μεγάλο καὶ κοινὸ προτέρημα νὰ σκορποῦν
ἐλπίδεσ προβάλλοντασ δευλὰ στὸν ποιητικὸ μας ὀρί-
ζοντα. Φαίνεται ἐπιρροασμένοσ γερά ἀπὸ τὴν ἀπέραν-
την ὁμορφιά τῆσ φύσεωσ μέσα στὴν ὁποία τόσο
γλυκὰ κι αἰώνια τώρα νανουρίζεται ἡ Σμύρνη. Καὶ
οἱ περισσότεροι στίχοι του κι οἱ πιότερεσ στροφῆσ
του εἶνε ζωγραφίεσ πὸν θυμίζον πότε μιὰ χαρι-
τωμένη πτυχὴ τοῦ πολυχρομοῦ πέπλου τῆσ, πότε
τὴ ρυθμικὴ κίνησι μιᾶσ ζωῆσ γεμάτησ χυμοῦ καὶ
πότε πάλι καμμιὰ φωνοῦλά τῆσ τόσο γωφωρημ καὶ
τόσο νοσταλγικὴ πολλῆσ φορῆσ σὲ κείνουσ πὸν κάποτε
βανκαλίσθηκαν σιμά τῆσ. Κοῖμα πὸν τὸ χέρι τοῦ
ζωγράφου δὲν ἔχει πάντοτε τὴν ἀτομικότητα καὶ τὴ
βεβαιότητα τῆσ βαθνυχάρκτησ πινελιάσ τοῦ γυμνα-
σμένου τεχνίτη.

Εἶνε ἀλήθεια πὸσ μιὰ πολὺ εὐγενικὴ προσπάθεια
φαίνεται καθαρά στὸν ποιητὴ πὸν δείχνει πὸσ ἐπι-
τυγχάνει ἀρεκατὰ καὶ στὴν ἀναπαράστασι τῆσ εἰδυλλια-
κῆσ ζωῆσ, ἀμόλντησ ἀκόμα ἐκεῖ κάτω. Τὸ ὀκτά-
στιχο αὐτὸ π. χ. ἀξίζει κάθε ἔπαινο:

⁶ *Ἀντιφεγγίζει σὰ γερά τὸ καντεροὶ λιποῦρε
ἄχα δὲ βράνει τὸ χωροῦ, τὰ πρόβατα βελάζον
κάτω ἀπὸ μιὰ βαλανιδιά τὰ βόδια ἀναχαράζον
καὶ ὁ ζευγαλάτησ ξεμετροῖε τ' αὐλάκια πὸν θὰ σπείρη.*

*Κι ἡ βοσκοπούλα στὴ δροσιά πηγαινέει καὶ ξαπλώνει.
Χαῖδολογία ἀνέμελῃ κλυταῖα σὸ χορτάρι
πὸν νάβλεπε φῶν πισικὸ τ' ἀγένιο παλληκάρου
πὸν μέσα ἀπὸ τῆσ φυλλοσιεῆσ τὴ βλέπει καὶ λυγώνει!...*

Μὲ τέτοιουσ στροφῆσ, ὅσο λιγοστέσ κι ἂν εἶνε,
κάθε προσπάθεια ἐνὸσ πρωτοφανέρωτου ποιητοῦ δὲ
θὰ πᾶν πάντα χαμένη. Φθάνει μονάχα νᾶνε αὐστηροῦσ
σὸ διάλεγμα γιὰ τὸν δημοσίον παροῦσιασμα τῶν στί-
χων του. Γιατὶ παραχορτάσαμε πιά μὲ τοὺσ ἀσσοτουσ
στίχοισ πὸν μᾶς σεβρίζον πολλῆσ φορῆσ καὶ ποιη-
ταί μας τῆσ πρῶτησ γραμμῆσ.

ΡΟΔΙΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

“Αν εκείνοι που μαζεύουν λουλούδια, πετράδια, έντομα, ήμπορη να έχουν δικαιώματα στην εκτίμησή μας για την καλαισθητική κλίση που συνοδεύει την φιλόπονη εργασία των, φαντάζομαι ποιās τιμής είνε αξιοί όσοι μαζεύουν μ’ αγάπη κομμάτια από τη γηγή ενός λαού.

Κ’ ένας από τους τελευταίους αυτούς είνε βέβαια ο κ. Δ. Δέσποτας που είχε την καλωσύνη να μās δώση για τή «Νέα Ζωή»—από την ανέκδοτη δυστυχώς ακόμα πολύτιμη συλλογή των των δημοτικών τραγουδιών, παραμυθιών κλπ. της Ρόδου τή σειρά των **Τραγουδιών του γάμου**, ένα σπάνιο δηλαδή χειρόγραφο από μαρογαριάρια και διαμάντια γιατί μόνο μ’ αυτά μπορεί να συγκρίνη κανείς τὰ λαϊκά τούτα αξιοστοιχηματάκια.

Και είνε θαυμάσια στο είδος των τὰ **Ροδίτικα Τραγουδία**. Έχουν μεγάλη ποιητική φαντασία και ζηλευτήν αρμονία στο στίχο, πράγμα βέβαια όχι ανεξήγητο αν λάβη κανείς υπ’ όψει ότι θὰ επέδρασαν όχι όλίγο στη λύρα του άγνωστου ποιητού αί άπηγήσεις των θράμβων της αρχαίας Δόξας—στην Τέχνη και στην Πολιτική—και οί αντίλογοι της μεσαιωνικής Ασβετιάς.

Πρέπει να λάβη κανείς ακόμα υπ’ όψει την άσυνκρίτην όμορφιά του **‘Ηλιόχαρου** αυτού νησιού με τὸ ποιητικώτερο όνομα που μπορούσε να γίνη, του ήμνημένου από τόσους λάτρεις του μεγάλου αναγνήσεως και των μεγαλοπρεπών ρυθμών, αυτού του νησιού «που δεν έχει τ’ όμοίό του σ’ όλη τή Μεσόγειο, χάρις εις τον διάφανον σφαιρό του και τον όλόγλυκο του άερα και που νομίζεις ότι ή φύσις όλόχαρη έκοκόρισε μ’ ένα σπάταλο και γόνιμο χέρι τὰ πιο πολύτιμα δώρα της», όπως λέγει ο V. Guérin, για να νιώσχη καλύτερα τὰ χαρίσματα της Ροδίτικης Μούσας.

Τὸ δυστύχημα είνε ότι τὰ χαριτωμένα αυτά τραγουδία μαζί με τὰ άγνά ήθη και έθιμα που τὰ γεννούν σβήνουν και μαθαίνονται όλοένα στο διάβα του **φκιασιδωμένου πολιτισμού** που άπλωσε σιγά σιγά τὰ δίχτυα του ίσα με τὰ βαθύτερα σπλάγγνα της Έλληνικής ζωής και αυτής ακόμα της νησιώτικης, και αυτής ακόμα της άγροτικής. Άρκεϊ να σās πὸ με λίγη μου όσι στην πρωτεύουσα της Ρόδου τὰ ήθη αυτά δεν άκούονται πιά, δεν είνε δε στις **χαρές** όλων των χωριών που άντηχεί ό μελωδικός των σκοπός.

Θά μείνουν κι αυτά μιά μέρα συντολίμα παραμυθένιου παλαιού.

K. N. K.

H ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΟΥ GOGOL

“Η γιοσιές που γίνηκαν τώρα τελευταία στη Ρωσία για τὸ Gogol έπληραν μίαν έθνηκή χροιά.

Στην παλαιά πρωτεύουσα της Ρωσίας, τή Μόσχα, αντιπρόσωποι των γραμμάτων άπ’ όλο τὸ κράτος είχαν μαζενθή. Κι ακόμα πολλοί διαπρεπείς ξένοι, θαυμασται του έργου του συγγραφέως συνέρρεσαν εκεί από εκτίμησι προς εκείνον ό όποιος τόσον προέτρεξε τὸ Ρωσοικὸ πνεύματος.

‘Ο Νικόλαος Γκογκολ ή Νικόλαος Βασιλίεβιτς—τὸ πατρικό του όνομα—γεννήθη στη Lorotchinzj τον Μάρτιο του 1809, από γονείς Κοζάκους.

Πρώτος τον δάσκαλος ήτο ό πάππος του. ‘Ο Gogol έγαλονγήθη σέ στρατιωτικές τραγωδίες, μ’ άγροτικές παραδόσεις και με τὰ ήθη και έθιμα της πατρίδος του, που τὸ έδιηγείτο ό πάππος του. Κι όλα αυτά με λεπτιότητα και χάρι άσυνήθιστη τὰ διηγείται στο βιβλίον του **‘Νυχτέρια του χωριού’** και στο έξοχο ποιήμα του **‘Tarass Boulba’**.

Τὸ μισὸ του έργου είναι σχεδόν γεμάτο από παραδόσεις της πατρίδος του Ούκρανίας.

Στὸ Γυμνάσιο ήτο ένας από τους χειροτέρους μαθητάς.

‘Αργότερα όμως άλλαξε. ‘Η εὐφρία του άρχισε να δείχνεται από τὰ πρώτα γραμματα που έστειλε στη μητέρα του.

Σ’ ήλικία είκοσι χρονών ήλθε στην Πετρούπολι για να εὐρη δουλειά. ‘Υστερα άπ’ όλίγο καιρό επέτευχε μιά κυβερνητική θέσι ος κάποιου ‘Υπουργείου αλλά κ’ εκεί ύστερα από ένα χρόνο εβαρέθη τή γραφειοκρατία κ’ έφυγε. Κατόπιν έκανε τον παιδαγωγό και ύστερα τον καθηγητή της ιστορίας αλλά παντού άπετύχησε. Στο τέλος έγινε φιλόλογος. ‘Αρχισε να δημοσιεύη άνώνυμα άρθρα και δοκίμια σ’ εφημερίδες και σέ περιοδικά. ‘Ο Πούσκιν διείδε την εὐφρία του Γκογκολ και τον συνεβούλευσε να καταγίη στη μελέτη και εξέτασι των ήθων και έθιμων του λαού.

Σ’ λίγο έβγαλε τὰ **‘Νυχτέρια ενός χωριού κοντά στη Ντικάνκα’**. Στο βιβλίον αυτό ξετυλίγεται ή παιδική ήλικία του συγγραφέως. Αυτό τὸ έργο μαζί με τὸ **‘Tarass Bulba’** τον κατόστησαν διάσημο.

‘Ο **‘Αναθεωρητής’** του είνε μιά πιστή εικόνα της διοικήσεως της Ρωσίας. Τὸ έργο άρεσε πολύ και στον Τσάρ, ό όποιος του έδωσε την άδεια να τὸ τυπώση.

‘Ο Gogol είχε πολλούς εχθρούς γι’ αυτό ύπέστη άρκετους διωγμούς και πολλές άπογοητεύσεις. Τέλος άπεφάσισε να φύγη άπ’ τή Ρωσία για κάμποσο καιρό.

Τὸ 1842 έβγαλε τίς **‘Πεθαμένες Νύχτες’**. Για τή Ρωσία ήτο κάτι ποὸν τολμηρὸ τὸ βιβλίον αυτό. Με όλη την τραγική γνησιότητα της αλήθειας ζωγραφίζεται ή Ρωσία των Τσάρων. ‘Ο Πούσκιν όταν έτελείωσε την άνάγνωσι του βιβλίου αυτού δεν μπόρεσε να κρατηή και φώναξε «Τι φοιτητή που είνε ή Ρωσία μας».

Έγραψε και κάτι άλλα έργα σαν τὸν **‘Πέπλο’**, τὰ **‘Γράμματα στους φίλους μου’**.

Γενικά. Τὸ έργο του Gogol είνε άγνως Ρωσοικὸ, χωρίς καμμίά ξενικήν επίδρασι και γι’ αυτόν άκριβώς τον λόγο στεκεται πλάϊ στους μεγάλους λογογράφους της Ρωσίας. Στην έποχή του ήπηρεξε μιά κοινή. Στη θέσι αυτή βρίσκειται σχεδόν και τώρα.

ΣΤ. Π.

ΔΙΑΦΟΡΑ

— Στο έρχόμενο φυλλάδιο δημοσιεύομε τὸ τέλος της μελέτης του πολιτίμου συνεργάτου μας κ. Σ. Δε Βιάχη περι του ποιητού Γεωργίου Τριτάτη. Την μελέτην αυτήν θά συνεχίσουν και άλλες από τον ίδιον.

— Από τους «Σεισμοπλήκτους», τὸ νέον έργο του άγαπητού μας Χρ. Παπαζαφειροπούλου, δημοσιεύομε ήμέρουν ένα μέρος άρκετά χαρακτηριστικό του όλου.

— Τὸ πέραςμα του μοναδικού μας έλληνοισθητικού Περικλή Γιαννοπούλου τās ήμέρας αυτές έδω, ήτο για μās **ένα κομμάτι ‘Ελλάδος στην Αίγυπτο’**. Κάτι άπ’ αυτό θά σās παρουσιάσωμε στο άλλο φυλλάδιο.

— ‘Ο Σύλλογος των ‘Ελλήνων ‘Επιστημόνων’ Άλεξανδρείας «Πτολεμαίος ό Α’» έκαμε έως τώρα τρεις διαλέξεις.— Ανμφοίτης: περι Καλού, Μανταδάκης: περι προλήψεων, Φραγκούδης: περι Κωνσταντινουπόλεως— και ένα δέπτην μεταξὺ των μελών του.

— ‘Απέθανε γραφέας ό ‘Αγγλος μυθιστοριογράφος George Meredith.

— Στās ‘Αθήνας έωριάσθη ή τεσσαρακονταετηρίς του γρησιου καθηγητού Κόντου με άρκετήν επιβλητικότητα.

‘Ο **‘Παροσός’** στās ‘Αθήνας έωρίασε με μεγάλην έπιτυχία την πεντηκονταετηρίδα του Γάλλου μεγάλου ποιητού και φιλέλληνος Μισοράλ.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

‘Η κατάθεσις του θεμελίον λίθου του **‘Βενετοκλείου Γυμνασίου’** εν Ρόδω.

‘Αγίς Θέρος. Δημοτικά Τραγουδία. ‘Αθήνα.

‘Ελληνιον. Δεκαπενθήμερον εικονογραφημένον περιοδικόν εν Καρδίτση—Διευθυντής Αδάμπος Στυγιανός.